SASKY

Asiantuntijalausunto

25.2.2026

Eduskunnan sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto sivistysvaliokunnalle
Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko (VNS 12/2025 vp)
– Toisen asteen koulutuksen näkökulma

1. Lausunnon antaja

SASKY koulutuskuntayhtymä, Ratakatu 36, 38210 Sastamala

2. Yleisarvio selonteosta

Maaseutupoliittinen selonteko (VNS 12/2025vp) tarjoaa kattavan ja pitkälle tulevaisuuteen ulottuvan kokonaiskuvan maaseutualueiden kehityksestä, haasteista ja mahdollisuuksista. Selonteko tunnistaa perustellusti, että maaseutujen elinvoima, huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus ovat koko Suomen kehityksen kannalta keskeisiä kysymyksiä. Toisen asteen koulutuksen näkökulmasta selonteon vahvuutena on paikkaperustainen lähestymistapa sekä koulutuksen ja osaamisen kytkeminen osaksi alueiden elinvoimaa, nuorten tulevaisuususkoa ja työelämän kestävyyttä.

3. Toisen asteen koulutuksen merkitys maaseutualueilla

Toisen asteen koulutuksella – ammatillisella koulutuksella ja lukiokoulutuksella – on maaseutualueilla erityinen merkitys. Se vaikuttaa ratkaisevasti nuorten koulutuspolkuihin ja elämänvalintoihin, tukee alueiden veto- ja pitovoimaa,

mahdollistaa paikallisen työvoiman saatavuuden ja vahvistaa osallisuutta sekä tulevaisuususkoa. Väestön väheneminen ja ikääntyminen korostavat sitä, että jokaisen nuoren koulutuspolku on entistä merkityksellisempi. Koulutuspolun muuntuvuus tärkeää. Nuoria kuormittaa se, että koulutuspolun valinta tulisi tehdä kerralla oikein. Koulutuksella tuotetaan osaamista maaseutualueiden elinkeinoelämän tarpeisiin, jolla voidaan tuottaa palveluja maaseutualueella asuville.

4. Saavutettavuus ja koulutusverkko

Selonteossa esiin nostettu koulutus- ja palveluverkon harveneminen koskee erityisen voimakkaasti toista astetta. Sekä lukio että ammatillinen koulutus ovat keskittyneet, mikä on lisännyt pitkiä koulumatkoja, opiskeluun liittyvää asumistarvetta ja kustannuksia sekä koulutuksen keskeyttämisen riskiä. Toisen asteen koulutuksen saavutettavuus maaseutualueilla on koulutuspoliittisen kysymyksen lisäksi sosiaalinen ja alueellinen tasa-arvokysymys. Julkisen liikenteen heikentyminen muodostaa todellisen ongelman. Asuntola-asuminen parhaimmillaan tukee nuorten itsenäistymistä, toisten ihmisten huomioon ottamista ja auttaa sopeutumaan yhteiskuntaan. Asuntola-asuminen ei kuitenkaan sovi kaikille. Näin ollen tulisikin varmistaa opiskelupaikkojen saatavuus haja-asutusalueen liikenneyhteyksiä parantamalla. Ajokortin saaminen 17-vuotiaana on ollut hyvä asia myös opiskelupaikkojen saavutettavuuden näkökulmasta. Takaamalla hyvät tietoverkkoyhteydet maaseudulle mahdollistetaan siellä asuminen ja opiskelu sekä työntekeminen muualla kuin asuinpaikkakunnalla.

5. Ammatillinen koulutus osana alueellista elinvoimaa

Selonteossa ammatillinen koulutus tunnistetaan keskeiseksi osaavan työvoiman, yritystoiminnan ja elinkeinorakenteen uudistamisen välineeksi. Maaseutualueilla työvoimapula koskettaa laajasti eri toimialoja, ja omistajavaihdokset ovat ajankohtaisia. Ammatilliset oppilaitokset toimivat monilla alueilla ankkuri-instituutioina, joiden merkitys ulottuu koulutuksen lisäksi yritysyhteistyöhön, TKI-toimintaan ja jatkuvaan oppimiseen. Koulutuksen sisällön tulee vastata maaseutualuiden talouden, yrittäjyyden ja palvelurakenteen muutoksiin

Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa tehdään tiivistä yhteistyötä alueen työelämän, hyvinvointialueiden ja kuntien kanssa. Nämä tarjoavat opiskelijoille koulutus- ja oppisopimuspaikkoja. Erityisesti lyhyet oppisopimuksella suoritetut työelämäjaksot ovat viime aikoina nousseet suosioon. Näiden jaksojen avulla on pystytty vastaamaan myös työelämän tilapäiseen työvoimatarpeeseen ja näin on mahdollistettu myös opiskelijoiden henkilökohtaisten opintopolkujen toteutuminen.

Ammattikorkeakoulujen tarjoamat väyläopintomahdollisuudet ovat tuoneet joustavan mahdollisuuden suorittaan ammattikorkeakouluopintoja toisen asteen opintojen aikana. Tämä on mahdollistanut opintojen jatkamisen korkeakoulussa, joka omalta osaltaan tukee mm. omistajavaihdosten toteutumista alueen yrityksissä. Ammatillisen koulutuksen aikana hankittujen digitaalisten taitojen avulla pyritään ennaltaehkäisemään digisyrjäytymistä.

6. Ammatillinen koulutus osana huoltovarmuutta

Varmistetaan, että luonnonvara-aloilla on käytettävissä osaavaa työvoimaa myös poikkeus- ja kriisitilanteissa. Huoltovarmuusosaamista tulee vahvistaa erityisesti koulutuksen ja ennakoinnin keinoin. Keskeisiä kehittämiskohteita ovat ravinteiden kierron edistäminen, hiilen sitominen maaperään sekä kestävien ja alueellisesti toimivien lähiruokaan perustuvien tuotantomallien vahvistaminen. Näillä toimilla tuetaan sekä kansallista huoltovarmuutta että ympäristön ja ilmaston kannalta kestävää luonnonvarojen käyttöä. Luonnonvara-alan koulutus tulee pitää vetovoimaisena vaihtoehtona ammatillista uraa suunnitteleville nuorille. Ammatillinen koulutus huolehtii siitä, että koulutus tuottaa osaajia, jotka pystyvät kriisitilanteessa tuottamaan elintarvikkeita myös poikkeusolosuhteissa. Ammatillinen koulutus tuottaa monipuolista osaamista takaamaan Suomen huoltovarmuutta.

7. Lukiokoulutus ja sivistyksellinen tasa-arvo

Lukiokoulutuksella on maaseutualueilla keskeinen merkitys sivistyksellisen tasa-arvon ja jatko-opintovalmiuksien turvaajana. Lukiokoulutuksen saavutettavuuden heikkeneminen vaikuttaa erityisesti niihin nuoriin, joille ammatillinen koulutus ei ole ensisijainen vaihtoehto, mutta joille toiselle paikkakunnalle muuttaminen ei ole realistinen tai toivottava ratkaisu.

8. Yhteistyö eri tahojen kanssa

SASKY on pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti edistänyt tiivistä yhteistyötä alueen yritysten kanssa sekä kehittänyt yhdessä työelämän kanssa autenttisia oppimisympäristöjä. Omistajakuntien tekemät peruspääomakorotukset ovat mahdollistaneet merkittävät investoinnit näihin oppimisympäristöihin, jotka tukevat osaavan työvoiman saatavuutta ja alueen elinkeinoelämän uudistumista. Peruspääomakorotukset vahvistavat osaltaan omistajakuntien ja koulutuksen järjestäjän välistä strategista kumppanuutta sekä edistävät alueellista elinvoimaa ja kestävää kehitystä.

Yritysyhteistyön tuloksena SASKY on toteuttanut useita yhteishankintoja alueen teollisuusyritysten kanssa. Yhteishankinnat ovat mahdollistaneet ajanmukaisten ja työelämälähtöisten oppimisympäristöjen rakentamisen, vahvistaneet koulutuksen ja yritysten välistä kumppanuutta sekä tukeneet alueen osaamis- ja työvoimatarpeisiin vastaamista. Hankinnat on toteutettu tiiviissä yhteistyössä yritysten kanssa, ja ne palvelevat sekä koulutusta että alueellista elinvoimaa.

Luonnonvara-alojen oppilaitokset tekevät tiivistä yhteistyötä eri yritysten kanssa tuottaen raaka-aineita esim. puu- ja elintarviketeollisuuteen.

9. Oppimisympäristöjen kehittäminen

Oppimisympäristöjen kehittäminen on keskeinen keino turvata alueiden elinvoima ja osaavan työvoiman saatavuus. Laadukkaat ja ajanmukaiset fyysiset ja digitaaliset oppimisympäristöt sitouttavat sekä nuoria että aikuisia maaseutualueille ja tukevat pitkäjänteistä alueellista kehitystä. Samalla ne vahvistavat paikallista yritysyhteistyötä ja innovaatiotoimintaa mahdollistamalla tiiviin vuorovaikutuksen koulutuksen järjestäjien, elinkeinoelämän ja muiden alueellisten toimijoiden välillä.

Oppimisympäristöjen monipuolinen kehittäminen lisää koulutuksen saavutettavuutta ja monikäyttöisyyttä, mikä tukee erilaisten oppijoiden tarpeita ja mahdollistaa koulutuksen joustavan toteuttamisen myös maaseutuolosuhteissa.

SASKY

Asiantuntijalausunto

25.2.2026

Sasky Osaran oppimisympäristöt

Osaran osaamiskeskus (2024) on valtakunnallisesti vetovoimainen, kestävän kehityksen sertifioitu luonnonvara-alan osaamiskeskus Hämeenkyrön kansallismaisemassa. Se tarjoaa nykyaikaiset ja tulevaisuuden tarpeita vastaavat oppimisympäristöt, osaajia, osaamista ja ratkaisuja muuttuvan maaseudun, elinkeinoelämän ja kestävän elämisen tarpeisiin. Osaamiskeskus tarjoaa monimuotoisen, ihmisten ja eläinten hyvinvointia vahvistavan ympäristön ja tekee tiivistä yhteistyötä kotimaisten ja ulkomaisten toimijoiden kanssa.

Sasky Osaran luonnonvara-alan oppimiskeskus on monipuolinen oppimisympäristö, joka tukee ammatillista koulutusta aidossa maaseutuympäristössä. Uusi asuntola mahdollistaa opiskelijoiden majoittumisen. Investointi toteutettiin yhdessä Hämeenkyrön kunnan kanssa.

Restaurointiopetuksen siirto Osaralle tukee luonto- ja ympäristötalon kokonaisuutta, jossa restaurointiopetus kytkeytyy luontevasti luonnonvara-alaan, kulttuuriympäristöön ja kestävään rakentamiseen, mukaan lukien materiaalikierrätys, perinteiset työmenetelmät ja ympäristövastuu.

Sasky Kokemäen ja Huittisten oppimisympäristöt

Sasky Huittisten ja Kokemäen oppilaitokseen on rakennettu nykyaikainen puutarhahalli, joka tukee puutarha- ja luonnonvara-alan ammatillista koulutusta, turvallisuutta ja työelämävastaavuutta. Kokemäen puutarhahallin avajaiset pidettiin 24.5.2024.

Lisäksi Huittisten ja Kokemäen oppilaitoksen uusi robottinavetta toimii maatalousalan keskeisenä oppimisympäristönä ja turvaa ajantasaisen opetuksen, kustannustehokkuuden ja työelämävastaavuuden. Investointi toteutettiin yhdessä Kokemäen kaupungin kanssa.

Saskyn yhteishankinnat yritysten kanssa

SASKY on aktiivisesti edistänyt yritysyhteistyötä ja luonut yritysten kanssa yhteisiä oppimisympäristöjä. Yhteishankinnat on rahoitettu yhdessä yritysten kanssa.

SASKY on toteuttanut useita yhteishankintoja yritysten kanssa, muun muassa:

- FennoSteel Oy: cobottihitsausasema, Sasky Ammatti-instituutti lisakki, Parkano, 2026
- Koneosapalvelu Oy: hydrauliikan opetuspiste, Sasky Mäntän seudun koulutuskeskus, 2022
- ST-Koneistus Oy: Mazak 5-akselinen koneistuskeskus, Sasky Ammatti-instituutti lisakki, Hämeenkyrö, 2022
- FennoSteel Oy: Durma HD-F0 3015 kuitulaser 2 kW, Sasky Ammatti-instituutti lisakki, Parkano, 2020
- Vexve Oy: Yaskawa Motoman MH50 -palvelurobotti Mazak CNC-sorvin yhteyteen, Sasky Vammalan ammattikoulu, 2019
- Vexve Oy: Mazak QT Smart 200M CNC-sorvi, Sasky Vammalan ammattikoulu, 2015
- Purso Oy: TEKNA CNC-työstökeskus, Sasky Ammatti-instituutti lisakki, Hämeenkyrö, 2015
- Keikyän Kivi Oy: KASINS-tasohiomakone, Vammalan ammattikoulu, 2015

9. Rahoitus ja ohjaus toisen asteen koulutuksessa

Vuonna 2026 voimaan tulleet muutokset ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmässä sekä lukiokoulutuksen rahoituksen yleiset reunaehdot ovat toisen asteen koulutuksen kannalta keskeisiä. Rahoitus- ja ohjausjärjestelmien tulee tunnistaa maaseutualueiden erityispiirteet, koulutuksen saavutettavuus ja alueellinen vaikuttavuus, jotta laadukas koulutus voidaan turvata myös pienillä opiskelijamäärillä. Huomioidaan luonnonvara-alan koulutusten oppimisympäristöjen merkitys ja niiden kehittäminen vaikuttavat alan vetovoimaisuuteen sekä opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksiin.

10. Johtopäätökset

Toisen asteen koulutus tulee tunnistaa maaseutujen elinvoiman ja nuorten tulevaisuususkon kannalta kriittiseksi peruspalveluksi. Koulutuksen saavutettavuus tulee turvata sekä ammatillisen että lukiokoulutuksen osalta, ja rahoitus- ja ohjausjärjestelmissä on huomioitava paikkaperusteisuus, saavutettavuus ja alueellinen vaikuttavuus. Ilman vahvaa ja saavutettavaa toisen asteen koulutusta maaseutupoliittisen selonteon keskeiset tavoitteet eivät ole toteutettavissa.

SASKY

Asiantuntijalausunto

25.2.2026

Tampere 19.2.2026

SASKY
koulutuskuntayhtymä

Antti Lahti
kuntayhtymäjohtaja
ammattikasvatusneuvos
SASKY koulutuskuntayhtymä